

Filmszemle után

Az amatőrfilmesek, mára miénk, a szegediek, két esztendővel ezelőtt, a Ságvári kulturális szemlén jelentkeztek először a nagy nyilvánosság előtt. Valljuk be, nem elsőpró sikerrel.

Most két hete láttam az amatőrfilmesek idej bemutatóját. A változásokon elámulam és föllelkedtem. Nem mintha csupa hibátlan remekművet mutattak volna be. Erről szó sincs. Sőt még teljesen hibátlan filmet sem láttunk. De ami két évvel ezelőtt még csak akarás volt, az mára már eredményre érett.

Igényesség és szervezetség

Ha egy szóban akarnánk megfogalmazni a változásokat, mindenekelőtt a látott kisfilmek igényességét hangsúlyoznánk. Ez sok mindent jelent. Elsősorban azt, hogy a két éve látott filmek jó-részt jelentéktelen és érdektelen témaválasztásával szemben az idej bemutató alkotásai jelentősebb és izgalmasabb témák feldolgozására vállalkoztak. Másodsorban azt jelenti ez a fokozódó igényesség, hogy csökkentsék a szakadék a szándék és az eredmény között. Ebben a kétségtelen és örvenedetes fejlődésben — sok más mellett — elsőrendű szerepe volt az időközben megalakult Csongrád megyei Amatőrfilm Klubnak. Annak tehát, hogy a kisfilmek munkájának szervezeti kereteket kapott; hogy a tagok láthatják és megbeszélhetik egymás alkotásait; hogy nem magukra hagyatva, nem egyedül dolgoztak. Nem is beszélve arról az anyagi és technikai segítségről, amit a klub nyújtott tagjainak.

Fortitudo

Az idej bemutatón — mint annak idején már jelentettük — tudományos és játékfilmeket vetítettek. A tudományos művek pontosak, szabatosak voltak; róluk nincs különösebb mondanivalónk. A bemutató izgalmasabb részét a játékfilmek jelentették. Ezzel kapcsolatban első helyen kell említenünk a legregibb és a legtekintélyesebb szegedi amatőrfilmes, Németh András műveit. Filmjei mesterségbeli, rendezési, technikai szempontból, de tartalmi igényességüket, kompozíciójukat tekintve is kiemelkedtek a mezőnyből, noha nem voltak minden tekintetben hibátlan alkotások. De ezek a hibák — mint a többi filmeknél is — egy bizonyos, nem is alacsony szint fölött jelentkeztek.

Németh legsikerültebb filmje a *Fortitudo* című játékfilm volt. Főhőse egy fiatal, 26 éves asszony, aki gyereket akar. Azért is, hogy ezzel férjét — aki, mert hatéves házasságuk alatt nem született gyereke, egy kissé elhidegült tőle — visszahódítsa. Az orvos figyelmezteti, hogy a szülés számára életveszélyes, de hiába; az asszony ragaszkodik elhatározásához. Megszül a gyereket, s utána meghal.

Ebből a rövid tartalmi vázlatból is világos, hogy a témaválasztás rendkívül sze-

reces. A téma fontos és jelentős; nem lehetünk iránta közömbösek. Az is nyilvánvaló, hogy a kompozíció és a cselekmény egy néhány perces kisfilm számára — ha szabad így mondanunk — roppant gazdaságos: az anyag se nem sok, se nem kevés. Ha pedig mindehhez hozzávesszük, hogy a film előadásmódja, fényképezése, vágása nagyon színvonalas, azt hiszem, érthető, hogy a filmet nem tartjuk jelentéktelennek.

Mégis valami zavar ebben a történetben. A film az asszonyt tragikus hősként szerepelteti, összes — és roppant hatásos — eszközzeivel ezeket a heroikus vonásokat színezi és erősíti. De tragikus hős-e valójában ez az asszony? Azt hisszük, nem. A tragikus hőstől elválaszthatatlan az emberi nagyság valamilyen megnyilvánulása. Ez az asszony viszont kisszerű figura, ezért mint szerep nem tölti be a tragikus hős funkcióit. Sajnáljuk, de nem tudunk azonosulni vele.

Áhítat és szatíra

Németh másik alkotásában, az *Igy éltünk Pannóniában 1964-ben* című színes kisfilmjében egy Tisza-parti nyár epizódját mutatja be, forrósággal, strandolással, csónakázással, vízi sível, s nagy evéssel és ivással. Ez a film már kevésbé sikerült. Nem azért, mert szerkezetileg kettétörlik. A baj nagyobb. Németh nem vette észre, hogy amit filmre vett, tartalmában, lényegében, hangulatában tulajdonképpen szatíra. A bevezető — színes és szép tiszai képek — után ugyanis előbb egy nagy bogyács marhapörkölt készítését, később pedig egy nyársa húzott kismac sütését látjuk. A szereplők szinte vallásos áhítattal veszik körül és figyelik ezt a két akcióit. A film azonban nem szatirikusan ábrázol, hanem azonosul a szereplők szemléletével és maga is áhítatosan követi a főzés és az evés eseményeit.

Mély tartalom, ügyetlen technika

A megformálás és a kidolgozás tekintetében kevésbé kiegyensúlyozottak a fiatalabbak filmjei, de tartalmilag szintén hasonlóan izgalmasak. Problémafelvető, gondolatébresztő alkotás *Racsmányi Mihály és Kátai Vince Az állomás* című kisfilmje is. A történet egyetlen szereplője vonatár vár egy állomáson. A vonat egymás után rohannak el mellette, de egyik sem áll meg. A fiú végül felugrik az egyikre. A vonat azonban teljesen üres. Hiába nyit be a fülkébe, egyetlen emberrel sem találkozik. Aztán leugrik a vonatról, s újra leül a rondijére az állomáson és ismét várja a vonatokat... Magyarán se kell, hogy ebben a filmben sok az utánérzés. Neveket sorolhatnánk fel, a modernista irodalom mai képviselőit, akiket a film utánozni igyekszik. Az is világos, hogy ez az életérzés, a magányosság, az elhagyatottságnak ez az érzése, amit a

film ki akar fejezni, lényegében, vagyis mint állandó élettartalom, idegen a mi világunktól. De mint átmeneti állapot még nem. Ezért nem a témaválasztást, a tartalmat kifogásoljuk, itt, inkább azt, hogy a film atmoszférája, hangulata könnyedebb, mint témája és tartalma. Ennek — majdnem kizárólag — technikai okai vannak. Hiába vágatott ebbe a részbe mozgó vonatról fényképezett suhanó tájakat, a kontraszt még jobban kiemeli a kocsis mozdulatlanságát. Az alkotóknak nyilván nem volt lehetőségük egy teljesen üres és robogó vonatot lefényképezni.

Sokatmondó szűkszavúság

Nagyon érdekes mű, bár a szó szoros értelmében nem játékfilm Toókos György *Historia profana* című alkotása. Témája a háború és a béke szembeállítása, a felszabadulás. A film álló képekkel kezdődik; nagyhatású fényképfelvételek mutatják a háború borzalmait. A következő részben már megmozdul a kamera, de a tárgyak, amit fényképez, még mozdulatlanok; háborús emlékműveket látunk, komor, drámai beállításban. A befejező részben már nemcsak a kamera, az a világ is megmozdul, amit fényképeznek: játszadozó, szaladgáló kisgyerekeket látunk. A tömör, világos, jó ritmusú film sikeres munka eredménye; szűkszavúsága sokatmondó.

Még egy kisfilmről kell megemlékeznünk, a két év előtti kulturális szemlén kiemelkedő sikert elért *Gaál Csaba* új munkájáról, *Vallalják a veszelty* című alkotásáról. Ez a határozottan szatirikus hangvételű film az egyetemi fiatalok pózoló magatartását vizsgálja, és gúnyolja ki, a tartalmatlan művészkedést veszi célba. A jelenség létező, s a film ügyes és hatásos.

És a közönség?

A bemutatón szerepelt többi film szolidabb, szerényebb alkotás. De azokon is határozottan érezhető, hogy az elmúlt két évben a szegedi amatőrfilmesek munkája és mozgalma jelentősen előrehaladt. A nagyközönség ezt még nem vette észre. Pedig az amatőrfilmesek munkája éppen olyan figyelmet érdemel, mint a műkedvelés bármely más ága.

Ezek a sorok ennek a ma még hiányzó érdeklődésnek a felkeltését szeretnék szolgálni.

Ökrös László

Aranykoronát osztanak

Esténként, amikor a csengelei Aranykalász Tsz majorjából pihenni tértek a szövetkezeti gazdák, három ember tárgyalóasztalhoz ült és azon törte a fejét: hogyan lenne a legjobb... — Csak így bírtam ki a tavalyi évet. Varga Ferenc mezőgazdással és Kothencz Ede főkönyvelővel teljes egyetértésben dolgoztunk — jegyzi meg Gazsolics József tsz-elnök. Aztán hamiskás mosoly suhan át arcán. — Annnyira egyezünk, hogy egyikünk sem iszik, egyikünk sem cigarettázik.

Ez férfias dolog. Az igazi egyezés azonban abban áll: mindhármán tisztá lelkiismerettel fáradoztak a Kelőpatak Tsz megerősítésén és az Aranykalász Tsz gyarapításán. Főbenjáró cselekedet ez, különösen ha olyan emberek teszik, akiknek eszük és szívük, furfangjuk és erejük van a gazdaság vezetéséhez.

Valóban nehéz szerepet vállalt tavaly Gazsolics József, az akkori Aranykalász Tsz elnöke. Elfogadta a Kelőpatak Tsz vezetését is. Ez a „násznagyi” tiszttség a vőlegény-menyasszony viszonyba került gazdaságban próbára tette minden erejét. Az Aranykalász Tsz a gyengék közé tartozott, a Kelőpatak „hozománya” még 467 ezer forint adósság volt. Gazsolics elvtárs azt gondolta: — Ha előre akarunk haladni, akkor együtt kell lépünk — és elvállalta a nehéz megbízatást. Napkeltétől sötét estig a tsz-ben volt. Csak aludni járt haza, s azt is „félmúszakban” végezte. Minden tehetségét, erejét, gazdai tudását, emberismeretét a Kelőpatak Tsz-nek szentelte.

Két dologra törekedtem: megszüntetni a mérleg-hiányt és meghozni az emberek munkakedvét. — Sikerült? — kérdelem. — Az asztalra könyököl, erőteljes, barna arcán komolyság. Néha a fiatalosképű főkönyvelőre tekint. Aztán megjegyzi: — Hát az adósságot kifizettük. S a két tsz-ben még 620 ezer forintot is tartalékolunk. A munkaegység értéke 35 forintra ugrott.

— A Kelőpatak Tsz tagjai 1963-ban 9 forintot kaptak egy munkaegységért — jegyzi meg a főkönyvelő. Aztán kihúzza a fiókból a mindent tudó nyomtatványt és sorolja: a Kelőpatak tisztá vagyona tavaly megkétszereződött. Most 2 millió 522 ezer forint. Az egy szántóegységre jutó gazdálkodási eredmény a korábbi 60 forintról 318 forintra ugrott.

A tagok közös munkából származó összjövedelme 763 ezer forintról több mint 1 millióra emelkedett. Az Aranykalász Tsz-nél is közelebb 600 ezer forinttal növekedett a tisztá vagyon. Az egy szántóegységre jutó gazdálkodási eredmény pedig 409 forintról 639 forintra növekedett.

Tehát érdemes volt fáradozni. Az idén a két tsz összeházasodott, így a területi adottságok kedvezőbbek mind az állattenyésztésnek, mind a gyümölcsstermesztésnek. Idén 1 millió 130 ezer forintot ruháznak be a különböző gazdasági épületekre.

A tavaszi esőzés nagyon megvámolta reményeinket, kenyérgabonánk felét elpusztította a víz — panaszzolják. — Most azon törjük a fejünket, mivel pótoljuk.

Vártuk Varga Ferenc mezőgazdást. Nem jött. Nehány ember a társmajorba igyekezett.

— Aranykoronát osztanak — újságolták a volt Kelőpatak Tsz tagjai. — Három éve nem kaptunk.

— Miért? — Valahogy elfolyt a vagyon. Pedig az emberek dolgoztak. Mégse jutott pénz a tagságnak — mondják több-

ben is. A régi elnök, a régi mezőgazdász nem sokat tördöti a gazdasággal. A tagok sejtik, hogy a közös jövővelmet válikik elorozták. De meglepően tájékozatlanok, hogy saját pénzükkal hogyan gazdálkodtak a megbízott vezetők. Csikos József brigádvezető, miközben megmutatta 700 fős sertésállományukat, a tsz mostani vezetőit dicserő. Varga Ferencről azt mondta: — Ha ilyen agronómusunk lett volna régebben is, akkor már 60–70 forintnál tartanánk a munkaegység értékével. Mindig kint van a hátárban, magyaráz, irán-

nyit.

Még fiatalember Varga. Erőteljes testileg, lelileg egyaránt. Jó szakember. Nem önféjt, mindent megbeszél a elnökkel, meghallgatja a tagok véleményét. Teljes tudásával a közös gazdaságot szolgálja.

Az Aranykalász „triumvirátusának” fáradozását azazal jutalmazták: április 4-én mindhármán megkapták a Kiváló Mezőgazdasági Dolgozó kitüntetést. A szövetkezeti gazdák meg e tömör mondottal fejezik ki elismerésüket: — Ők megdolgoznak a fizetésért.

B. Ö.

Napirenden:

A halellátás

Több panaszos levél érkezett szerkesztőségünkbe, látja el hallal. Az értékesítményben olvasóink szava térsre kerülő halmennyiség-tetek, hogy az utóbbi hetekben nem mindig kapnak tudják csak közvetlenül a halat, amikor vásárolni akarnak. A Szegedi Halértékesítő Vállalat vezetője, Horváth Sándor ezzel kapcsolatban elmondotta, hogy valóban kevesebb hal kerül ezekben a hetekben a fogyasztók asztalára, mint a megelőző esztendő hasonló időszakában. Ennek oka az időjárás és a járványos hal megbetegedés. A tavalyelőtti nagy tél miatt a jég alatt sok hal pusztult el. A fehér-tő halgazdaságot is jelentős kár érte tavaly. Az úgynevezett hasvízkór járványban elpusztult ivadékokból 36 vagonnal lett volna több hal.

Az időjárás most sem kedvez a haltenyésztésnek, mert a pár héttel ezelőtti helyezett fiatal ivadékokat 15 millió forint. Ezek az adatok azt bizonyítják, hogy sokszorosára nőtt a halfogásztók száma.

A Szegedi Halértékesítő Vállalat különben Békés és

L. F.

A letartóztatott vesenzskajaiakat a fővárosban még egy ideig fogva tartották, de máris gondoskodtak arról, hogy megborotválják, megnyírják őket. Végül valamennyien új ruhát kaptak, majd behívták őket a belügyi szervekhez és a párt központi bizottsághoz, aztán: szabadon bocsátották.

— Ez csakis úgy történhetett — emlékezett Kraszjukov —, hogy Mihail Solohovot akkor már világszerte ismerték. Ilyen írónak nem lehetett nemet mondani, és ezt Sztálin is megértette. Végül is letartóztatásukat alighanem „véletlen félreértésnek” nyilvánították, mert nemcsak hogy szabadon bocsátottak bennünket, hanem korábbi munkahelyeinkre is visszahelyeztek.

Azokban a nehéz években Solohov nem csupán vesenzskajai földjeit mentette meg. Sok egyszerű orosz paraszt, pártmunkás, szovjetfunkcionárius köszönheti megmenekülését Solohovnak, a bátor és igaz embernek. Az írónak, aki nagyon szereti az embereket.

A hitleri hordák Szovjetunió elleni támadásának másnapján, 1941. június 23-án Mihail Solohov táviratilag felkeltette Tyimoszenko marsall honvédelmi népbiztot, hogy a *Csendes Donért* kapott állami díj összegét írja a honvédelmi alap javára. Mihail Solohov, a Vörös Hadsereg tartalékos ezredpolitikai biztosa a táviratban egyúttal jelentette, hogy bármely pillanatban kész bevonulni a Vörös Hadseregbe és vére utolsó cseppjéig védelmezni a szocialistát hazát.

Az író állta a szavát. Búcsút vett Vesenzskajától, családjától, otthonától. Katonaruhát öltött, csakúgy, mint annyian mások.

Solohov már a háború első, legnehezebb napjaiban, a *Pravda* és a *Krasznojá Zvezda* haditudósítójaként megjárta a legveszélyesebb frontszakaszokat. Mihail Solohovnak, nemzedékéhez hasonlóan, az a feladat jutott osztályrészül, hogy részese legyen az emberiség jövődjéért vívott küzdelemnek, s közben figyelemmel kísérje egy sokmillió ember tömeg mozgását, megérezze ezernyi város és falu pusztulását, a halál tobzódását és a véres csatákban kivívott igazság diadalát.

Nincs az a hivatalos jegyzőkönyv és szakértői jelentés, nincs az a tanúvallomás a szovjet földön elkövetett fasizta háborús bűntettekről, amely teljes mélységében

A kozmosz „forgalma”

1957 október 4-e óta több mint ezer röldi eredetű tárgy került pályájára: műholdak, rakéták, űrhajók és azokról levált különféle alkatrészek: utóbbiak közül 337 ma is kering. Jelenleg 103 amerikai és 94 szovjet műhold kering az űrben. 140 amerikai és 78 szovjet műhold hullott vissza a Földre. Jónéhány szétesett az űrben — szándékosan vagy véletlenül —, s különböző roncokat indított útjára. Ide kell számítanunk a mintegy 400 fémtűt, amelyeket az amerikaiak 1962 májusában rövidhullámú

távközlési kísérleteikhez lőttek fel, s amelyek azóta is a világűrben lebegnek. A Nap körül kering még hét amerikai műhold (Pioneer 4 és 5, Ranger 3 és 5, Mariner 2, 3 és 4), valamint hat üres rakéta, amelyeket űrhajók kilövéséhez használtak. Szovjet részről még hat rakéta kering a Nap körül: Lunyik 1 és 4, egy-egy Vénusz- és Mars-kutató rakéta, valamint a Szonda 1. és 2. A Szovjetunió a mai napig öt lakott űrhajót indított útjára, az USA négyet. Az oroszok és az amerikaiak egyaránt háromszor találták el a Holdat.